



Pécs Város Közművelődési Könyvtárától a Csorba Győző Könyvtárig : 70 éves a közművelődési könyvtár Pécsen (1943–2013) / [összeáll. Gyánti István, Katona Anikó, Szabolcsiné Orosz Hajnalka] ; [a bibliográfiát összeáll. Gyánti István] ; [... ford. Gátai Hajnalka, Gátai Zoltán, Laufer Péter] ; [munkatársak Kerekes Imre, Kiss Kármén, Kiss Zoltán, Sarbak Tímea, Zókáné Bozsik Anna]. – Pécs : Csorba Győző Könyvtár, 2013. – 175 p. : ill. ; 24 cm. – (Csorba Győző Könyvtár kiadványai ; 1.). – Angol, horvát és német ny. összefogl.

# A kölcsönzõszobától a Tudástárig – Pécs és Baranya megye szolgálatában

1943. október elseje két európai város életében is emlékezetes dátum. Nápolyba ekkor vonultak be a szövetséges csapatok, Pécsen pedig ha nem is ekkora horderejű, de a város kultúrtörténete szempontjából fontos esemény történt: az Apáca utcában ezen a napon nyitotta meg kapuit a Városi Könyvtár. Mindkét eseménynek voltak előzményei: Nápolyban a német Wehrmacht csapatai elleni népfelkelés négy napja, Pécsen a városi közkönyvtár létesítésének több mint négy évtizeddel ezelőtti szándéka.

Úgy kezdődött, hogy a város törvényhatósági bizottsága 1899 áprilisában elhatározta egy múzeum és könyvtár létrehozását. (Akkoriban a múzeum és a könyvtár egységes kulturális intézményként szerepelt a köztudatban.) A könyvtár állományának alapját a város birtokában meglévő könyveken kívül *Bartosságh Imréné* adománya képezte. 1900 óta a könyvtár megkapta a pécsi ügyészséghez beérkező kötelezpéldányokat. (Ilyen kötelezpéldányokkal még 1945-ben is gyarapodott a múzeumi könyvtár állománya.) A későbbiekben a könyvtárba került *Mátyás Flórián* történész, nyelvész, *Kelemen Mihály* honvéd főtörzsorvos és *Szikrai Odó* pécsváradai járásbíró könyvtári hagyatéka is. A megnövekedett állományt már nem volt hová elhelyezni, ezért 1924-ben – a múzeumi kézikönyvtári anyag kivételével – megőrzésre és használatra a pécsi Erzsébet Tudományegyetem könyvtárába került ideiglenes letétként.

Az egyetemi könyvtár – bár nyilvános könyvtárként működött – nem helyettesíthetett egy városi könyvtárt, ezért *Esztergár Lajos* polgármester támogatásával az 1930-as évek végén napirendre került a városi könyvtár újraélesztése. 1938-ban *dr. Vörös Márton* főlevéltárnok s egyben a múzeum megbízott vezetője, már úgy rendezte a múzeumban újra felszaporodott könyveket, hogy kiválogatta azokat, amelyek a majdani városi könyvtárba kerülhetnek. 1939 novemberében a városi közgyűlés kimondta a múzeum és a könyvtár különválását. A könyvtár vezetésére 1941 nyarán *Weöres Sándor* költő kapott megbízatást, s több évi előkészítő munka után végül megnyílt a városi könyvtár.

Lényegében innen – 1943. október 1-jétől – kezdődik annak a hetven évnek könyvtári története, amellyel a *Pécs Város Közművelő-*

*dési Könyvtárától a Csorba Győző Könyvtárig* című, *70 éves a közművelődési könyvtár Pécssett (1943–2013)* alcímű, 2013 őszén megjelent kötet ismerteti meg minket. Anyagát a könyvtár munkatársai, *Gyánti István, Katona Anikó* és *Szabolcsiné Orosz Hajnalka* állították össze. Az izléses kivitelű, 175 oldalas kötet két – egymást kiegészítő – egységből áll.

Az elsőben *Pécs város közművelődési könyvtárától a Csorba Győző Könyvtárig* fejezetcím alatt a jogelődök és a mai könyvtár életének, működésének történeti áttekintését, továbbá a jelenlegi tevékenységi körök bemutatását olvashatjuk. Rövid utalás történik a 20. század elején létrehozott közkönyvtárra, annak fokozatos elhalására, az új városi közművelődési könyvtár létesítésére és 1943. október 1-jei megnyitására. Amint egy későbbi interjúból kiderül, Weöres Sándor nem érezte igazán jól magát könyvtárvezetői szerepkörben, ezért a megnyitást követően hamarosan lemondott, és barátját, *Csorba Győző* költőt ajánlotta e tisztségre. A könyvtár ekkor két raktárhelyiségből, egy irodából és egy kölcsönzészobából állt, kezdeti állománya a város által beszerzett újdonságokból, a múzeumi könyvtár régi anyagának egy részéből, továbbá az egyetemi könyvtártól visszacapott Kelemen-, illetve Szikrai-féle hagyatékból állt.

1949 májusától egy újonnan létesített könyvtári intézmény is helyet kapott a városban. Ez volt a körzeti könyvtár, amely *Szöllősy Kálmán* vezetésével Pécssett nem, csakis a baranyai falvakban végezte a népkönyvtárak szervezését, felügyeletét. 1952-ben *Baranya Megyei Könyvtár* néven egyesítették a városi és a körzeti könyvtárt, amelynek székhelye az Apáca utcai, kibővített épület lett. Első igazgatója *Szöllősy Kálmán* volt, őt követte *Halfár Rudolf*, *Csorba Győző* (megbízott igazgatóként), *Tárja Béla*, *Fodor Pálné*, *dr. Román Lászlóné*, *Surján Miklós* és *Kalányos Katalin*.

A következőkben megismerkedhetünk az 1989-ben Tudományos Könyvtár címet kapott megyei könyvtár fejlődésének, tevékenységének legfontosabb eseményeivel. (A megyei könyvtár 1996-ban vette fel elődintézménye egykori igazgatójának, a Kossuth-díjas költőnek a nevét,

s ezt követően *Csorba Győző Megyei Könyvtár* néven működött.)

A csak megyei könyvtárat működtető városok 1960-tól könyvtárfenntartási hitelkeretet kaphattak. Pécs is élt ezzel a lehetőséggel, és 1960. január 1-jével megkezdte működését a *Pécsi Városi Könyvtár*. Átvette a megyei könyvtár gyermekkönyvtárát és a helyi fiókhálózatot. Első igazgatója *Szöllősy Kálmán* volt, őt követte *Bertók László*, *Pál Józsefné*, *dr. Újváriné Füzy Ágnes*, végül *Kereszturi József*. Sorra jöttek létre az újabb fiókkönyvtárak, vidéken elsőként itt valósult meg a mozgókönyvtári ellátás. A könyvtár a hatvanas évek közepe után sikeres rendezvénysorozatokot bonyolított le, és jelentős volt kiadói tevékenysége is.

A *Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa Projekt* egyik programja volt a megyei és városi könyvtár összevonása a *Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont* pályázat keretében. Kétévi előkészítő munka után az új intézmény 2010. január 1-jén, *Csorba Győző Megyei és Városi Könyvtár* néven kezdte meg működését. Dr. *Szabolcsiné Orosz Hajnalka* vezetésével még ebben az évben a Pécsi Tudományegyetem Központi Könyvtárával és az egyetem jogi és közgazdasági szakkönyvtárával együtt beköltözött hazánk egyik legmodernebb könyvtári épületébe. A Tudásközpont több mint 13 ezer négyzetméteres négyszintes épületében – a kor követelményeinek megfelelő infokommunikációs technológiai háttérrel – a könyvtárak integrált olvasószolgálatot működtetnek, közös az olvasók és a kölcsönzések nyilvántartásának az adatbázisa, a könyvtári állományok egységes elvek szerint kerültek az olvasói terek polcaira.

A következő részekben részletesebben megismerkedhetünk a Tudásközpont épületében elhelyezett helyismereti gyűjtemény, a zenei gyűjtemény, illetve a gyermekkönyvtár állományával és szolgáltatásaival, továbbá a hálózati osztály szervező-szolgáltató-koordináló tevékenységével. A 2013. január 1-jétől *Csorba Győző Könyvtár* nevet viselő, és a városi önkormányzat által fenntartott intézmény a megyei könyvtári feladatok mellett a központi könyvtár mellett négy fiókkönyvtárt is működtet a városban. Jövőké-

péből csak egy mondatot ragadok ki: „*Baranya megye és Pécs város legnagyobb közkönyvtára: a Csorba Győző Könyvtár korszerű, folyamatosan gondozott és több szempontból is feltárt gyűjteményével a szabad információhoz jutás, a korlátozástól mentes hozzáférés intézményeként működik.*”

A történeti rész fejezetét az eddigi tizenkét könyvtárvezető életrajza, valamint a könyvtár életének legfontosabb eseményeit bemutató kronológia zárja. Ezt követően olvasható *Gátai Hajnalka, Gátai Zoltán és Laufer Péter* fordításában az angol, valamint a baranyai nemzetiségekre tekintettel a horvát és a német nyelvű rezümé.

A jó minőségű fotókkal illusztrált, olvasmányos, elbeszélő stílusban, közérthetően megírt szöveg alkalmas arra, hogy a könyvtár olvasói képet kapjanak az általuk használt intézmény múltjáról és jelenéről, mások pedig kedvet kapjanak felkeresésére, szolgáltatásainak igénybe vételére. Akit a részletek is érdekelnének a könyvtár életéből, azok a második egységből, a kiadvány terjedelmének több mint felét kitevő *Bibliográfia (1939–2013)* című fejezet 733 tételéből kiválaszthatják, és ebből kiindulva elolvashatják a könyvtárról szóló hírlap- és folyóiratcikket, könyveket, könyvrészleteket vagy szakdolgozatokat. Egy rövid, de a legszükségesebb tudnivalókat tartalmazó tájékoztatás segíti a bibliográfia használatát, közli az alkalmazott rövidítéseket, az elrendezés szisztémáját pedig a kötet elején lévő tartalomjegyzékben tekinthetjük át. A tételeknek több mint a felét természetesen a helyi lapokban megjelent cikkek teszik ki, s szintén jelentős mennyiséggel szerepelnek a helyi könyvtári/művelődésügyi folyóiratok közleményei. Az anyaggyűjtés 2013. október 15-ével zárult le, a szerkesztő Gyánti István, munkatársai *Kerekes Imre, Kiss Kármén, Kiss Zoltán, Sarbak Tímea* és *Zókáné Bozsik Anna* voltak, a bibliográfia leírásokat *Laky Judit* ellenőrizte.

Az 1939. január 29-étől keletkezett, sorszámmal ellátott közlemények elrendezése lényegében az első, a szöveges rész felépítését követi: az egykori városi, illetve a körzeti könyvtár után a megyei könyvtár következik. (Ez utóbbi 448 tétel, az összesnek több mint a fele.) A bibliog-

ráfia folytatódik az 1960-ban létesített városi könyvtár anyagával (181 tétel), s a sort a 2010 utáni könyvtárra vonatkozó irodalom zárja. A tematikus fejezeteken és alfejezeteken belül a tételek keletkezésük időrendjében követik egymást. A leírások egységes elvek alapján készültek, könnyen értelmezhetőek, ahol szükséges, ott egy rövid annotáció segít a téma felismerésében. A szerzők, közreműködők visszakereshetőségét a személynevek mutatója teszi lehetővé, ahol félkövér sorszám jelzi azt, ha a leírás személyi vonatkozást is tartalmaz. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy számos, a bibliográfiában regisztrált közlemény teljes/szkennelt szövege az internetről is elolvasható, ha a könyvtár honlapján, a Böngésző menüpont alatt található Virtuális kiállítások linkgyűjteményben felkeressük a „60 éve alakult meg a megyei könyvtár” oldal Rólunk írták részét.)

A jubileumi kiadvány óhatatlanul felvet egy, a könyvtártörténet-írás módszertanát érintő kérdést, nevezetesen azt, hogy egy közkönyvtár esetében mit lehet, mit kell az origónak tekinteni. Az intézmény létesítésére vonatkozó helyi közigazgatási határozatot? Az első könyvbeszerzést? A könyvtáros kinevezését? A könyvtár kezelési/használati szabályzatának jóváhagyási dátumát? A megnyitás napját? Változik-e azzal a kezdőpont, ha megváltozik a gyűjtemény fenntartója, funkciója vagy elnevezése?

A könyvtári honlapokat nézegetve, azt láthatjuk, hogy a legtöbb helyen visszatekintenek az eredetre, azokra az intézményekre, amelyek a jelenlegi könyvtár korábbi állapotát, gyűjteményének eredetét képezik. Ugyanakkor még mindig található olyan bemutatkozás, ahol kezdetként a járási könyvtár felavatási dátumát közlik, pedig ekkor mindössze csak a körzeti könyvtár által korábban alapított népkönyvtár kapott új elnevezést és feladatbővülést (esetleg gyűjtemény-kiegészítéssel együtt jobb elhelyezést is). Található olyan megyei könyvtári honlap is, ahol a bemutatkozó történetben az 1946-ban létrehozott és a megyei könyvtárba beolvasztott városi könyvtárt nem, csakis az 1950-ben alapított körzeti könyvtárt nevezik meg jogelődként.

A pécsiek úgy döntöttek, hogy a negyvenes évek

elején összeállított és rendezett gyűjtemény használatba adását tekintik kezdőpontnak, és ehhez igazították jubileumi hetvenedik évüket. Ha a pécsi olvasni, könyvet kölcsönözni vágyók szempontját tekintjük elsődlegesnek, akkor valóban ez az autentikus dátum. Talán nem véletlen, hogy éppen ezt a szempontot erősíti meg az a Csorba Győző idézet, amely a könyvtár eredeti, Apáca utcai épületének első emeleti – Martyn Ferenc festőművész tervei alapján L. Szabó Erzsébet üvegművész által készített – üveglablakán olvasható: „*A szellemből anyag, majd újra szellem: / imé a könyv e köznap csoda. / Elérhető lesz az elérhetetlen, / ha fölveszed, s le nem teszed soha.*”

Úgy gondolom, hogy a pécsi jubileumi kiadvány

betölti azt a szerepét, amelyet a könyvtár igazgatója, dr. Szabolcsiné Orosz Hajnalka a kötetet bevezető *Köszöntő*ben így határozott meg: „*célja, hogy a 70 éves évfordulóra emlékezzen, de fontos célja az is, hogy felhívja az itt élők és a kutatók figyelmét a több mint két generáció által megélt közkönyvtári múlt fontos történéseire. A kiadvány a Csorba Győző Könyvtár 2013-ban induló új könyvsorozatának első kötete, s a közeljövőben – reményeink szerint – további szakmai, kutatási témákat összefoglaló és módszertani kiadványok fogják majd követni.*”

Érdeklődéssel várjuk a sorozat következő tagjait.

Kégli Ferenc

### **Statisztikai linkgyűjtemény a KSH Könyvtár honlapján**

Statisztikai linkgyűjtemény került a KSH könyvtár honlapjára, amely a nemzetközi szervezetek, a hazai és a külföldi statisztikai intézmények elektronikus kiadványait, adatbázisait gyűjti össze egy felületen. Az oldal külföldi anyagát szervezetek, illetve országok, a magyar linkeket témák szerint csoportosították.

(Katalist, 2014. április 22. Rózsa Dávid tájékoztatása alapján)



### **Megújult kulturális magazin a megyei könyvtár honlapján**

A Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi tér megújította külsejében és tartalmában is népszerű kulturális magazinját, mely 2003 óta látja el friss információkkal a könyvtár látogatóit. A magazin iránti érdeklődést a napi 400–600 fős látogatottság is jelzi (havi szinten a látogatók száma meghaladja a tízezret, éves szinten meg a százezret).

Elérhetősége: <http://www.gyorisalon.hu>

(Katalist, 2014. június 6. Horváth Sándor Domokos híre alapján)



### **Harminc éve adták át a Somogyi-könyvtár épületét**

Emléktáblával köszöntötték 2014. június 6-án a Somogyi-könyvtár éppen harminc éve átadott épületét, a Dóm téri üvegpalotát. Az emléktábla felirata megörökítette a tervezőket (Péterfia Borbála és Pomsár János), a kivitelezőt (Délmagyarországi Magas- és Mélyépítő Vállalat), valamint az új könyvtár megálmodója, Tóth Béla könyvtárigazgató nevét. A Somogyi-könyvtár a Móra Ferenc Múzeummal közösen használt Tisza-parti épületből költözött a Dóm térre 1984. június 6-án.

(Forrás: Google Értesítő, 2014. június 7.)

[http://www.delmagyar.hu/szeged\\_hirek/30\\_eves\\_a\\_somogyi-konyvtar\\_uevegpalotaja/2385029](http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/30_eves_a_somogyi-konyvtar_uevegpalotaja/2385029)